ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ

Ο ΟΣΙΟΣ ΣΑΒΒΑΣ Ο ΗΓΙΑΣΜΕΝΟΣ

«5 Δεκεμβρίου»

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2018

Ο ΟΣΙΟΣ ΣΑΒΒΑΣ Ο ΗΓΙΑΣΜΕΝΟΣ

Κείμενα:
† Μιχαήλ Γαλανοῦ

«ΟΙ ΒΙΟΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ»
τεῦχος 12. Μήν Δεκέμβριος Σελ. 27-36
Ἔκδοσις Ἀπ. Διακονίας 1952

Σειρά:
«Ἁγιολογικά 9»

Copyright:
Ἱερά Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ.
Λεωφόρος Φορμίωνος 83, Τ.Κ. 161 21 Καισαριανή
Τηλ.: 210.72.24.123
www.imkby.gr e-mail: info@imkby.gr

ISBN: 978-618-5390-06-8

Ἐκδοτική Παραγωγή

ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.
Ἀρδηττοῦ 12-16, 116 36 Ἀθήνα
Τηλ.: 210.921.7513, 210.921.4820 • Fax: 210.923.7033
www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr

Ὁ Ὅσιος Σάββας ὁ Ἡγιασμένος

† Μιχαήλ Γαλανοῦ

Τῇ 5ῃ τοῦ μηνός Δεκεμβρίου μνήμη
τοῦ Ὁσίου Σάββα τοῦ Ἡγιασμένου.

Ἧκμασε τόν ἕκτον αἰῶνα μετά Χριστόν. Οἱ γονεῖς του, Ἰωάννης καί Σοφία, ἦσαν κάτοικοι τοῦ Χωρίου Μουταλάσκη τῆς Καππαδοκίας. Ὅτε δέ ἐδέησε νά μετοικήσουν αὐτοί εἰς Ἀλεξάνδρειαν μέ σκοπόν ἐπιστροφῆς ἐν καιρῷ εὐθέτῳ εἰς τό χωρίον των, ἄφησαν τόν υἱόν των Σάββα εἰς τόν ἐκ πατρός θεῖόν του, Ἑρμείαν. Ἡ σύζυγος ὅμως τοῦ Ἑρμεία ἦτο δύστροπος καί γλωσσώδης. Ἀνάπτουσα διά τήν παραμικράν αἰτίαν, καί διά τό τίποτε ἦτο εἰς ἀδιάλειπτον κραυγήν καί μάχην τόσον μέ τόν ἄνδρα της, ὅσον καί μέ τήν ὑπηρεσίαν τοῦ οἴκου της. Ἀπό τήν τοιαύτην τῆς θείας του ποιότητα δέν ὑπέφερεν ὀλίγον καί ὁ μικρός Σάββας. Συχνά ἐκραύγαζεν ἐναντίον του, καί ἐφώναζεν, ὅτι αὐτό δά τῆς ἔλειπε, νά φέρουν καί αὐτό τό βάρος εἰς τήν ἰδικήν

της φροντίδα. Τό ταλαίπωρον παιδίον ἐσιώπα· περιῆλθεν ὅμως εἰς κατάστασιν φόβου, καί ἡ οἰκία ἐκείνη ἦτο δι' αὐτόν ὡς φυλακή. Ὁ θεῖός του ἀντελήφθη τά πράγματα· ἐπειδή δέ εἶχεν ἄλλον ἀδελφόν, ὀνόματι Γρηγόριον, καλόν ἐκρίθη νά μετατεθῆ ἐκεῖ ὁ ἀνεψιός των.

Ἐδῶ ὁ Σάββας εὑρῆκε τήν ἡσυχίαν του. Ἐπήγαινε εἰς τό σχολεῖον, ἐπρόκοπτεν εἰς τά γράμματα· ἐφάμιλλος δέ πρός τήν ἐπιμέλειαν ταύτην καί τήν μάθησίν του, ἦτο ἡ λοιπή του διαγωγή. Ἥσυχος, εὔτακτος, προσέχων νά μή ἐνοχλήση κανένα, ὅταν εἶχε καιρόν, ἀντί νά παίζη εἰς τούς δρόμους, καθώς ἄλλα παιδιά, αὐτός ἠγάπα νά συχνάζη εἰς τήν οἰκίαν τοῦ ἱερέως τοῦ χωρίου των. Ὁ ἱερεύς ηὐχαριστεῖτο νά βλέπη τόν μικρόν εἰς τήν συντροφίαν τῶν τέκνων του, γνωρίζων τήν ἄμεμπτον διαγωγήν του· παρελάμβανε δέ τόν Σάββαν καί εἰς τήν Ἐκκλησίαν, ὅπου τοῦ ἐδιακόνει ἐντός τοῦ ἱεροῦ.

Αἱ ὧραι ἐκεῖναι τῆς ἐντός τοῦ ναοῦ διατριβῆς του ἦσαν αἱ μᾶλλον προσφιλεῖς καί εὐχάριστοι. Παιδιόθεν ἠγάπα τήν εὐλαβῆ κατάνυξιν. Συνέβαινε μάλιστα ἐνίοτε νά πηγαίνη καί μόνος του εἰς τόν ναόν, ὅτε ὁ νεωκόρος τοῦ ἤνοιγε, διά νά τόν περιποιηθῆ. Καί τότε ὁ μικρός Σάββας, ἀθέατος ἐντός τῆς σκιᾶς, προσηύχετο κύπτων ἐνώπιον τῶν ἁγίων εἰκόνων, ἤ γονυκλινής ἄλλοτε· ἐνίοτε δέ πάλιν, καθήμενος εἰς

στασίδιόν τι, ἐτέρπετο εἰς τήν βαθείαν ἐκείνην σιγήν, ἡ ὁποία, ἐντός τοῦ ναοῦ, ἐξασκεῖ τόσον ἱεράν ἐπιβλητικότητα καί ὁδηγεῖ πρός τούς μεταρσίους λογισμούς καί τήν ἁγίαν κατάνυξιν.

Εἴκοσι στάδια μακράν τῆς κωμοπόλεως ὑπῆρχεν ἡ ἀνδρική μονή τῶν Φλαβιανῶν. Ὁ ἱερεύς, μεταβαίνων ἐνίοτε ἐκεῖ, παρελάμβανε καί τόν μικρόν Σάββαν. Οὗτος κατεθέλγετο ἀπό τάς ἐκεῖ τελουμένας ἀκολουθίας καί ὁλονυκτίας, δέν ἤργησε δέ νά κυριευθῆ ἀπό διάπυρον πόθον πρός τήν μοναστηριακήν ζωήν. Ἐν τῷ μεταξύ ἐπί ἱκανά ἔτη δέν εἶχαν φθάσει εἰδήσεις ἐκ τῶν γονέων του· ἐξ ἄλλου καί ὁ θεῖός του Γρηγόριος εἶχε κουρασθῆ φέρων τήν εὐθύνην τῆς προστασίας του, μολονότι δέν τοῦ ἐστοίχιζε τίποτε. Πρόθυμος λοιπόν ἔστερξεν εἰς τήν ἰδέαν τοῦ νά προσκολληθῆ ὁ ἀνεψιός του εἰς τό μοναστήριον.

Ἡ αὐτόθι διαγωγή τοῦ Σάββα ὑπῆρξεν ἀκριβεστάτη καί ἄψογη. Ἦτο εὐπειθής, φιλόπονος, εἰρηνικός, αὐξάνων τήν εὐσέβειάν του, προσθέτων εἰς τάς μελέτας του καί μέ πολλήν ταπεινοσύνην καί ἱλαρότητα.

Ἀρκετά ἔτη ὕστερον μετέβη προσκυνητής εἰς τούς ἁγίους Τόπους. Ἀφοῦ ἀπέτισε πολλάκις εἰς τά διάφορα προσκυνήματα τόν φόρον τῆς εὐλαβοῦς ἐπισκέψεως, ἐγνώρισε γέροντα μοναχόν ἐκ Καππαδοκίας, ὅστις διέμενεν εἰς τήν

Μονήν τοῦ Πασαρίωνος. Ἀπό πολύν καιρόν εἶχεν ἀφήση τά πάτρια ἐδάφη· ἀλλ' ἡ γνωριμία τοῦ νεαροῦ συμπατριώτου του ἐπανέφερεν εἰς τήν καρδίαν του ζωηράν τήν ἀνάμνησιν τῆς γενεθλίου γῆς. Εὐχαριστεῖτο ν' ἀπευθύνη πρός τόν Σάββα πολλάς ἐρωτήσεις, τόν παρέλαβε δέ εἰς τήν Μονήν του, ἕως οὗ παρέλθη ὁ ἐνσκήψας δριμύς χειμών.

Κατά τήν ἄνοιξιν ὁ Σάββας ἡτοιμάσθη νά ἀπομακρυνθῆ. Οἱ μοναχοί, ἐκτιμήσαντες τάς ἀρετάς του, ἐπέμειναν νά τόν κρατήσουν, ἀλλ' ἐκεῖνος δέν συνήνεσεν. Ἀκούων τά πολλά ἐγκώμια περί τῆς σοφίας καί τῆς ἀρετῆς Εὐθυμίου τοῦ μεγάλου, ἠθέλησε νά μεταβῆ εἰς ζήτησίν του, διά νά παρακαλέση νά παραμείνη ὑπό τήν πνευματικήν διοίκησιν καί ἐπιστασίαν του.

Ὁ Εὐθύμιος ἐχάρη μέ τήν εἰλικρινῆ εὐσέβειαν τοῦ νέου μοναχοῦ, καί τοῦ ἀπηύθυνε λόγους σοφούς καί φιλοστόργους. Καλόν ὅμως ἔκρινε νά μή τόν παραλάβη ἀκόμη εἰς τήν ἰδικήν του πολυπληθῆ Λαύραν, προτιμήσας νά τόν ἀφήση εἰς γειτονικόν μοναστήριον ὑπό τόν προεστῶτα Θεόκτιστον, ἄνδρα πολύπειρον καί ἐνάρετον, διά νά κηδεμονευθῆ καί τελειοποιηθῆ ἐκεῖ ἀκριβέστερον, χάριν εἰς τό ὀλιγάριθμον τῶν συμμοναστῶν.

Καί ἐδῶ δέν ἐβράδυνε νά ἐφελκύση τήν κοι-

νήν ἐκτίμησιν καί ἀγάπην. Πρόθυμος εἰς τάς ἀκολουθίας, ἀκούραστος εἰς τήν ἀγρυπνίαν, ἄπληστος εἰς τήν ἀνάγνωσιν, ἦτο προσέτι καταδεκτικός καί πρόθυμος εἰς πάσας τάς κατωτέρας τῆς μονῆς ὑπηρεσίας καί ἐργασίας. Ἔσκαπτε τόν κῆπον, ἔφερεν ὕδωρ, ἔκοπτε καί ἀποθήκευε ξύλα, ἐβοήθει εἰς τό μαγειρεῖον, καί ἦτο ὁλόκληρος ὀφθαλμός καί ἀκοή, διά νά πληροφορηθῆ τί ἤθελεν ὁ τελευταῖος μοναχός, διά νά σπεύση αὐτός νά τόν ὑπηρετήση.

Μετά τόν θάνατον τοῦ Θεοκτίστου, ὁ Σάββας μέ τήν ἄδειαν καί τώρα Εὐθυμίου τοῦ Μεγάλου, ἀπεσύρθη κατά μόνας εἰς κρημνῶδές τι καταφύγιον πρός νότον τοῦ μοναστηρίου. Εἰς τό μεταξύ δέ, μεταβάς εἰς Ἀλεξάνδρειαν μέ ἄλλον τινά μοναχόν χάριν ὑποθέσεων τῆς Μονῆς των, συνήντησε τούς γονεῖς του ἐκ τύχης καί ἀνεγνωρίσθησαν. Ἐκεῖνοι ἠθέλησαν νά τόν κρατήσουν εἰς Αἴγυπτον· ἀλλ' ὁ Σάββας ἠρνήθη. Δεχθείς δέ μόνον μικρόν τι ποσόν ἕνεκα τῆς ἐπιμονῆς των, τούς ἀπεχαιρέτισε μετά συγκινήσεως καί ἐπανέκαμψεν εἰς τόν τόπον τῆς ἀσκήσεώς του.

Ὁ μέγας πόθος του ἐξεπληρώθη ἐπί τέλους. Εὐθύμιος ὁ μέγας τόν προσέλαβεν εἰς τήν Λαύραν του. Καί ὑπῆρξε τότε ἀπερίγραπτος ἡ ἀγαλλίασίς του. Παρηκολούθει τόν θαυμαστόν ἐκεῖνον ἡγούμενον, ἐρρόφα τούς λόγους του,

ἐμελέτα τήν ἔκφρασίν του, τήν στάσιν του, τήν καλογαθίαν του, τήν κατάνυξίν του, κατεμάνθανε τούς ὅλους τρόπους του, προσεπάθει νά τόν κατανοήση καθ' ὁλοκληρίαν, διά νά τόν μιμηθῆ κατά τό δυνατόν.

Ὁ Εὐθύμιος ἦτο ὑπέργηρος, καί μετ' ὀλίγα ἔτη ἀπήρχετο τοῦ κόσμου τούτου. Ὁ Σάββας ἐλυπήθη βαθύτατα, παρηγορῶν δέ τήν θλῖψίν του ἐτράπη εἰς τήν ἔρημον τοῦ Ἰορδάνου, ἥτις ὡσαύτως ἐγνώρισεν ὑψηλά ὑποδείγματα τοῦ ἀσκητικοῦ βίου.

Καθ' ὁδόν, σταθείς ν' ἀναπαυθῆ εἰς ἀθέατόν τι μέρος, εἶδεν ὁμάδα τινά βαρβάρων πολεμιστῶν, οἱ ὁποῖοι μόλις ἠδύναντο νά βαδίσουν ἀπό τήν πεῖναν καί τόν κάματον. Ἰδών τήν ἀθλιότητά των, ἐλυπήθη· προβάς δέ καί ἐλθών πλησίον των, τούς ἔδωκε τά φαγώσιμα πού ἔφερε μαζῆ του, κρατήσας ὀλίγον μόνον ἄρτον. Ἐκεῖνοι ἐθαύμασαν τήν μεγάλην του καλωσύνην· ἀργότερα δέ, ἐπανευρόντες τον περαιτέρω, τοῦ ἀνταπέδωκαν ἄρτους καί χουρμάδες. Ἀφοῦ δέ ἀπεσύρθησαν, ὁ Σάββας, στενάξας, *«πρόσεχε εἶπε πρός τόν ἑαυτόν του, ταλαίπωρε Σάββα! Βάρβαροι αὐτοί, καί ξένοι πρός τήν ἀληθινήν θρησκείαν, σοῦ ἀνταπέδωκαν τήν εὐεργεσίαν. Ὁ χριστιανός σύ καί ὁ μοναχός τί κάμνεις, μέ τό ὁποῖον νά δηλώσης τήν εὐγνωμοσύνην σου πρός τόν Πατέρα σου τόν*

Οὐράνιον, τόν καθημερινόν εὐεργέτην σου, καί πρός τόν Λυτρωτήν καί Σωτῆρά σου Χριστόν;»

Τέσσερα ἔτη διέμεινε εἰς τά χαμηλότερα μέρη τῆς ἐρήμου ὁ ὅσιος Σάββας, ἐν συντροφίᾳ μετά τῶν μοναχῶν Ἄνθου καί Θεοδοσίου καί ἄλλων τινῶν. Ἔπειτα ἀνῆλθεν εἰς ὑψηλόν τι ὄρος ὅπου ἄλλοτε εἶχε διαμείνει καί ὁ μέγας Εὐθύμιος. Αὐτόθι ἐφάνη εἰς τόν ὅσιον θαυμαστή τις ὅρασις. Ἡ Παναγία, ἐνδεδυμένη στολήν περίλαμπρον, τοῦ ἔδειξε πρός ἀνατολάς ρέοντος χειμάρρου σπήλαιόν τι καί τόν προέτρεψε νά στήση ἐκεῖ τήν κατοικίαν του· ὁ Σάββας ὑπήκουσε. Δέν ἐβράδυναν δέ νά προσδράμουν ἐκεῖ καί ἄλλοι μοναχοί, ἐπιθυμοῦντες νά ἀσκῶνται πλησίον του. Ἀλλά τότε κατεδείχθη ἡ ἀνάγκη συστηματικωτέρας ὀργανώσεως τῆς ἀδελφότητος καί ἡ οἰκοδομή μοναστηρίου.

Τό ἔργον μέ τήν θείαν βοήθειαν, ἐπραγματοποιεῖτο μετ᾽ οὐ πολύ. Εἰς τό βόρειον μέρος τοῦ βουνοῦ, παρά τάς πηγάς τοῦ ποταμοῦ, ἐκτίσθη πύργος μετά μονῆς καί ναοῦ. Καί οὕτω ὁ ὅσιος εὑρέθη ἐπί κεφαλῆς τῶν ἀδελφῶν.

Εἰς τά καθήκοντά του ἀνταπεκρίθη θαυμασίως. Ἡ ἀδελφότης, ὑπό τήν διοίκησίν του τήν πατρικήν, ἔζη προκόπτουσα λαμπρά εἰς τόν πνευματικόν καταρτισμόν. Τά μέλη της συνδέοντο διά τῆς ἀγάπης καί τῆς εἰρήνης, ἐπραγματοποιεῖτο δέ μεταξύ των ἡ συμβίωσις

τῆς πίστεως, τῆς προσευχῆς καί τῆς μιᾶς ψυχῆς καί καρδίας. Ἀλλά καί αἱ βιοτικαί χρεῖαι ἐθεραπεύοντο ἀνελλιπῶς. Οἱ μοναχοί κατεγίνοντο καί εἰς πρακτικά ἔργα, τούς ἔφεραν δέ εὐσεβεῖς χριστιανοί καί πολλά βοηθήματα. Αὐτοί πάλιν, περισσεύοντες, μετέδιδαν εἰς τούς πένητας, μεταχειριζόμενοι εἰς ἐλεημοσύνην ὅ,τι ἐλάμβανον εἰς συνδρομήν.

Ἐν ἡλικίᾳ 53 ἐτῶν ἐχειροτονήθη ὁ ὅσιος Σάββας ἱερεύς ὑπό τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Σαλουστίου. Ἐτήρει δέ ὅλας τάς συνηθείας Εὐθυμίου τοῦ μεγάλου, καί κατ᾽ ἔτος, μετά τά μέσα Ἰανουαρίου, μετέβαινεν εἰς τήν ἔρημον, ὁπόθεν ἐπέστρεφε μετά τήν Κυριακήν τῶν Βαΐων.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ πατέρας του ἀπέθανεν, ἡ δέ μητέρα του, πωλήσασα ὅλα της τά ὑπάρχοντα, ἦλθε πρός τόν υἱόν αὐτῆς, τοῦ ὁποίου ἤκουε τήν τόσον καλήν καί θαυμαστήν φήμην. Ἐκεῖνος τήν ἐδέχθη μέ πᾶσαν εὐλάβειαν καί τιμήν ἐπειδή δέ πλέον ἦτο γραῖα ἀσθενής μέ μετρημένας τάς ἡμέρας τῆς ζωῆς, τήν ἐκράτησε πλησίον του. Καί κατέγεινε μέ ὅλην τήν ἁγίαν φιλοστοργίαν νά τήν διδάξη ἀκριβῶς τήν γνῶσιν τῆς σωτηρίας.

Ἐπιστάσης τῆς ὥρας τοῦ θανάτου της ἔθαψεν αὐτήν ὁ εὐλαβής υἱός ράνας καί μέ θερμά δάκρυα τόν τάφον της. Περιῆλθε δέ εἰς αὐτόν ἡ μεγάλη περιουσία της καί διετέθη ὁλόκληρος εἰς τό νά μεγαλυνθοῦν καί ἐξωραϊσθοῦν πε-

ρισσότερον ἡ τε Μονή καί ὁ ναός. Ἔκτισε δέ ξενῶνα, εἰς τόν ὁποῖον ἐδέχετο καί ἐπεριποιεῖτο τούς προστρέχοντας ἐκεῖ, νοσηλεύων ἅμα ὅσους ἐξ αὐτῶν κατετρύχοντο ἀπό νοσήματα.

Αἱ τοιαῦται ἱεραί προσπάθειαι καί ἐργασίαι τοῦ ἁγίου Σάββα δέν ἔμειναν ἄνευ προσκομμάτων. Ὁ φθόνος ἐπῆλθε πολλάκις μέ μυρία ἐνοχλήματα τά ὁποῖα παρενέβαλλον οἰκτροί μοναχοί δουλεύοντες εἰς τό ἐλεεινόν ἐγώ των καί ζητοῦντες τήν καταστροφήν θείων ἔργων μέ τό τυφλόν μῖσος των πρός τόν ἐργάτην των.

Ἀλλ' ἡ ὑπομονή, ἡ πραότης καί ἡ καρτερία του ἦσαν ἀνεξάντλητοι. Ἀντί δέ νά διαλύωνται τά ἱδρύματα τῶν κόπων του, μέ τήν δύναμιν τοῦ Θεοῦ καί τήν ἰδικήν του προθυμίαν καί δραστηριότητα, προσηύξαναν. Τοιουτοτρόπως ἔκτισεν ἄλλα οἰκήματα χάριν τῶν προσκυνητῶν, ἔτι δέ καί νοσοκομεῖον εἰς τήν Ἱεριχώ καί εἰς τήν ἁγίαν πόλιν πλησίον τοῦ Πύργου τοῦ Δαβίδ.

Ἀλλά καί εἰς μεγάλας ἀνάγκας καί σπουδαίας περιστάσεις τῆς ἐκκλησίας προσέφερε πολυτίμους ὑπηρεσίας ὁ ἅγιος. Οὕτω, ἐπί τοῦ βασιλέως Ἀναστασίου, ὅτε ἐπολεμεῖτο ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος καί ὑπεστηρίζετο ἡ αἵρεσις τοῦ Διοσκόρου καί τοῦ Σεβήρου, ἐξωρίσθη δέ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἱεροσολύμων Ἠλίας καί κληρικοί ἄλλοι ἐφυλακίσθησαν, ὁ Σάββας, παρά τά ἑβδομήκοντά του ἔτη, μετέβη εἰς Κωνσταν-

τινούπολιν ὡς πρέσβυς ὑπέρ τῆς διωκομένης Ἐκκλησίας καί τοῦ ἀναξιοπαθοῦντος ἱεράρχου. Ὁ βασιλεύς ἐστάθη κατ' ἀρχάς ἀδυσώπητος. Ἀλλ' οἱ λόγοι τοῦ ὁσίου καί ἡ ὅλη του ἠθική παράστασις καί ἐπιβολή κατίσχυσαν ἐπί τέλους. Ὁ Ἀναστάσιος ἐπέτρεψε νά ἐπανέλθη εἰς τόν θρόνον του ὁ ἐξόριστος ἀρχιεπίσκοπος καί ἀπέλυσε τούς φυλακισθέντας μοναχούς καί ἱερεῖς. Ὁ ὅσιος ηὐχαρίστησεν, ἕνεκα δέ τῆς ἀκμῆς ἀκόμη καί τῆς ἀγριότητος τοῦ χειμῶνος, παρέμεινε εἰς τήν βασιλεύουσαν εἰς τό προάστειον τοῦ Ρουφίου, ὅπου εὐμενῶς ὥρισε εἰς αὐτόν διαμονήν ὁ Ἀναστάσιος.

Καί ὁ καιρός ἐκεῖνος δέν παρῆλθε μάταιος καί ἄκαρπος. Πρός τόν Σάββαν προσέτρεχαν πολλοί, ἐπίσημοι καί ἰδιῶται, διά νά ἀρυσθοῦν σοφά διδάγματα, θρησκευτικά καί θεολογικά, καί λάβουν συμβουλάς καί ὁδηγίας ὡς πρός τήν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς των. Καί γυναῖκες δὲ ἐπίσημοι ἐνισχύοντο ὑπ' αὐτοῦ εἰς τήν ὁδόν τῆς ἀρετῆς, μανθάνουσαι ὅτι ἡ εὐσεβής ταπεινοφροσύνη καί ἡ ἀγνότης καί ἡ ἀγαθοεργία ἀποτελοῦν στόλισμα πολυτιμότερον ἀπό ὅλους τούς ἀδάμαντας καί ἀπό πᾶσαν κοσμικήν ἐπίδειξιν καί μεγαλοπρέπειαν.

Ἀλλ' ὁ βασιλεύς Ἀναστάσιος, μέ τάς αἱρετικάς του κλίσεις, ὑπέκειτο εἰς παντοίας πονηράς ἐπιρροάς. Οὕτω δέν ἐθεώρησεν ἀνάξιον τῆς βα-

σιλικῆς του ὑπολήψεως τό νά ἐπαναλάβη τούς διωγμούς κατά τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων, καί μάλιστα τῶν κορυφαίων. Ἐξώρισε λοιπὸν τόν ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἀντιοχείας Φλαβιανόν, ἠπείλει δέ νά ἐξωρίση κάι πάλιν τόν Ἱεροσολύμων Ἠλίαν. Συγχρόνως ἐνέσκηψε δεινή πεῖνα εἰς τήν Παλαιστίνην. Καί κατ' ἐκείνην τήν περίστασιν ὁ ὅσιος Σάββας παρέσχε μεγάλας ὑπηρεσίας. Παρά τά ὀγδοήκοντά του ἔτη, ἔτρεχε μέ νεανικήν προθυμίαν, ἐδῶ μέν στηρίζων εἰς τήν εὐσέβειαν, ἐκεῖ δέ τρέφων πεινῶντας καί ἐπαναφέρων τήν ἐγκαρδίωσιν καί τήν παρηγορίαν.

Ἐν μέσῳ τῶν ἀσχολιῶν του τούτων εὑρέθη ὁ γηραιός συνοικιστής τῶν ἐρήμων πρό ἄλλου ἀγῶνος. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀντιοχείας Σεβῆρος, ὁ ἀνήκων εἰς τήν αἵρεσιν τῶν Μονοφυσιτῶν, ἔπεμψεν τῷ 512 ἀπεσταλμένους πρός τόν Ἱεροσολύμων Ἠλίαν, ἀξιῶν ὅπως οὗτος ἀναγνωρίση ὡς κανονικήν τήν ἐκλογήν του. Ὁ Ἠλίας σθεναρός πρόμαχος τῆς Ὀρθοδοξίας, δέν εἰσήκουσε τάς παρακλήσεις καί δέν ἐπρόσεξεν εἰς τάς ἀπειλάς. Οἱ ἀπεσταλμένοι οὕτω ἀνεχώρησαν ἄπρακτοι. Ἀλλ' ὁ Σεβῆρος δέν ἡσύχαζε. Στηριζόμενος δέ εἰς τήν πρός αὐτόν εὔνοιαν τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν, ἀπέστειλε καί τό ἑπόμενον ἔτος νέαν πρεσβείαν εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ πολυαρίθμων κληρικῶν, συνοδευομένων ὑπό ἱκανοῦ στρατοῦ. Ἐζητεῖτο οὕτω ἡ

ἐκβίασις τοῦ ἱεράρχου τῆς ἁγίας πόλεως. Τότε Σάββας ὁ ἡγιασμένος, μέ τήν ζωηροτάτην του συναίσθησιν περί τῆς Ἐκκλησίας ὡς στρατευομένης, προέβη εἰς διάβημα ἄξιον τοῦ χριστιανικοῦ ἡρωϊσμοῦ. Ἀφήσας τό ἡσυχαστήριόν του, καί ἐμπλησθείς ἐκ τοῦ ἱεροῦ ζήλου, ὅστις ἐξέκαιε τά στήθη τοῦ προφήτου Ἠλιού, παραλαμβάνει καί ἄλλους ἡγουμένους καὶ μοναχούς, καί εἰσέρχεται εἰς τά Ἱεροσόλυμα.

Ἡ παρουσία τοῦ φημισμένου ἀνδρός, τοῦ πλήρους ἁγιότητος καί ἐλεημοσυνῶν, ἠλέκτρισε τόν λαόν καί ἐνίσχυσε τό φρόνημα τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ κλήρου. Πρό τοῦ ἀναβρασμοῦ τούτου οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ μονοφυσίτου Πατριάρχου Ἀντιοχείας σπεύδουν νά φύγωσι, μένουν ὅμως οἱ συνοδεύσαντες αὐτούς στρατιῶται μέ διαθέσεις ἀπειλητικάς. Ἀλλ' ὁ γηραιός Σάββας δέν ἀποδειλιᾶ. Συναθροίσας ὁλόκληρον τό ἐν Ἱερουσαλήμ ἱερατεῖον παρά τόν Γολγοθάν, ἀναθεματίζει τόν Σεβῆρον καί τούς ὀπαδούς του.

Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀναστάσιος ἀπεφάσισε νά πατάξη τήν ἀνδρείαν ἐκείνην. Στρατός, ἀρχηγούμενος ὑπό τοῦ στρατηγοῦ Ὀλυμπίου, ἀπεστάλη εἰς Ἱεροσόλυμα, διά νά ἀναγκάση τόν Πατριάρχην Ἠλίαν ν' ἀναθεματίση τήν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον. Ὁ εὐσεβής ποιμήν δέν ὑπήκουσεν, ἀλλά ἐπροτίμησε νά ἐκθρονισθῆ ἐκ νέου καί νά φάγη τόν ἄρτον τοῦ ἐξορίστου.

Διαμείνας εἰς Αἰλά, ἐδέχετο ἐκεῖ τάς ἐπισκέψεις τοῦ ὁσίου Σάββα.

Ἐσπέραν τινά ὁ Πατριάρχης ἦτο ἀσυνήθως τεθλιμμένος. Ἡ λύπη ἐκείνη δέν διέφυγε τόν ὅσιον, ὅστις ἠρώτησε τήν αἰτίαν. Ὁ ἐξόριστος ποιμενάρχης, μικρόν στενάξας, εἶπε· *«γίνωσκε, μακάριε Σάββα, ὅτι τήν ὥραν ταύτην ἀπέθανεν ὁ βασιλεύς Ἀναστάσιος, μέλλω δέ ν' ἀπέλθω καί ἐγώ μετά δέκα ἡμέρας, διά ν' ἀντιπαρασταθῶμεν ἀμφότεροι εἰς τό φρικῶδες βῆμα τοῦ δεσπότου Χριστοῦ».* Ὁ ὅσιος ἀπήντησεν ὅτι οὐαί εἰς τούς διώξαντας τήν πίστιν καί εἰς τούς ποιήσαντας τά ἔργα τά πονηρά.

Μετά δέκα ἡμέρας ὁ Πατριάρχης καί ὁμολογητής Ἠλίας παρέδιδε πρός Κύριον τό πνεῦμα, αἱ δέ γεροντικοί χεῖρες τοῦ ἁγίου Σάββα τοῦ ἔκλειαν τούς ὀφθαλμούς.

Ὁ βασιλεύς Ἰουστῖνος ὑπεστήριξε τήν Ὀρθοδοξίαν, ἀνεκάλεσε δέ ἐκ τῆς ἐξορίας ἤ ἠλευθέρωσεν ἐκ τῆς φυλακῆς καί ἀποκατέστησεν εἰς τούς θρόνους των τούς ὀρθοδόξους ἐπισκόπους. Ἡ ψυχή τοῦ μακαρίου Σάββα ἐσκίρτησε τότε. Ἄν καί ὑπερογδοηκοντούτης, κατεσκληκώς δέ ἐκ τῶν ἐτῶν καί τῶν ἀσκήσεων, ἐπέδειξε νεανικήν ζέσιν καί ἰσχύν. Ἀφήσας τήν Λαύραν του, κατ' ἀρχάς μέν ἦλθε εἰς Ἱεροσόλυμα καί παρέστη τήν 6ην Αὐγούστου τοῦ 518 εἰς τήν ἀνάγνωσιν τοῦ ὑπέρ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλη-

σίας βασιλικοῦ διατάγματος, γενομένην ὑπό τάς κοινάς ἐπευφημίας κλήρου καί λαοῦ. Ἔπειτα δέ ἔδραμεν εἰς τήν Καισάρειαν καί τήν Σκυθόπολιν, δοξάζων τόν Θεόν, τόν σώζοντα ἐκ τῶν κλυδωνισμῶν τήν ἐκκλησίαν του, ἐγκωμιάζων τόν αὐτοκράτορα, ὅστις ἐγνώρισεν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ν' ἀπονείμη δικαιοσύνην εἰς τήν ὀρθήν πίστιν καί τούς ἡρωϊκούς ἀγωνιστάς προμάχους της, καί κηρύττων μετάνοιαν, προσευχήν καί ἁγιασμόν. Κατά τήν περιοδείαν του δ' ἐκείνην ἐπετέλεσε καί πολλάς θεραπείας, ἄλλους μέν ἀσθενεῖς λαμβάνων ἐκ τῆς χειρός, ἄλλους δέ σφραγίζων μέ τό σημεῖον τοῦ τιμίου Σταυροῦ.

Ἐνωρίς ὁ Ἰουστῖνος, καί ἕνεκα τοῦ γήρατός του, καί ἕνεκα τῆς στοργῆς καί τῆς ἐκτιμήσεως, τήν ὁποίαν ἔτρεφε πρός τόν ἀνεψιόν του Ἰουστινιανόν, τόν προσέλαβεν συνάρχοντα· ὁ Ἰουστινιανός ἐσέβετο πολύ τόν ὅσιον Σάββαν, ὅστις ἄλλοτε εἶχε θεραπεύση τήν ἀδελφήν του Ἡσυχίαν, βαρέως ἀσθενῆ. Ὅτε δέ ἡ αὐτοκρατορία περιῆλθεν εἰς αὐτόν μόνον, τρία ἔτη ἔπειτα, ἤτοι τῷ 529 ἐπανεστάτησαν οἱ Σαμαρεῖται, οἵτινες, ἐμμένοντες ἀκόμη εἰς τό παλαιόν θρήσκευμά των, προέβησαν καί εἰς γενικήν σφαγήν τῶν ἐν Νεαπόλει (τῇ ἀρχαίᾳ Συχέμ) χριστιανῶν, ἐκρήμνισαν τούς ναούς των, καί ἐφόνευσαν τόν ἐπίσκοπον Ἀμμωνᾶν. Ἡ ἐπανάστασις ἐκείνη κατεστάλη μετ'

οὐ πολύ δι' ὁλοσχεροῦς κατατροπώσεως τῶν Σαμαρειτῶν καί τοῦ ἀρχηγοῦ των Ἰουλιανοῦ, τόν ὁποῖον εἶχαν ἀνακηρύξει βασιλέα.

Ἡ ἐκ τῆς ἐπαναστάσεως ἐκείνης ζημία τῶν χριστιανῶν δέν ἦτο μικρά, λαμβανομένου ὑπ' ὄψει ὅτι καί ὁλόκληρα χωρία των, περί τήν Συχέμ, εἶχαν καταστραφῆ. Ἡ καρδία τοῦ ὁσίου ἐθλίβη βαθύτατα ἐκ τῆς συμφορᾶς ἐκείνης. Ἡ δέ ζωή τῆς ψυχῆς του καί ἡ ἐνεργητικότης τῆς θελήσεώς του ἐμαρτυρήθησαν καί πάλιν λαμπρῶς. Ἐνενηκοντούτης σχεδόν πλέον, δέν ἐδίστασε νά ἀναλάβη δεύτερον ταξίδιον εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὁ Ἰουστινιανός, μαθῶν τήν εἴδησιν, ἐχάρη καθ' ὑπερβολήν, διότι θά ἐπανέβλεπε τόν σεπτόν καί μεγαλουργόν ἱερόν ἄνδρα, ἀπεφάσισε δέ νά ἐκδηλώση τήν πρός αὐτόν ὑπόληψιν καί τιμήν του. Βασιλικόν σκάφος ἐστάλη εἰς προϋπάντησίν του, ἀποβιβασθέντα δέ τόν ὑπεδέχθησαν ὁ Πατριάρχης μετά τοῦ περί αὐτόν κλήρου. Καί τότε, διά πρώτην φοράν εἰς τόν βίον του, ἐθορυβήθη ὁ ὅσιος. Αὐτός, ὁ ὑποστάς ἀταράχως τόσας ταλαιπωρίας καί δυσκολίας, ὁ μή ἀπωλέσας τήν ψυχραιμίαν του ἐν μέσῳ τόσων ἀντενεργειῶν, ἐπιβουλῶν καί καταδρομῶν, ὁ ἀντεπεξελθών μετά θαυμαστῆς εὐψυχίας κατά βασιλέων αἱρετικῶν, χωρίς νά δειλιάση τό παραμικρόν ἐμπρός εἰς τά ξίφη τῶν στρατιωτῶν, τά ἔχασε τώρα πρό τῶν

τιμητικῶν ἐκείνων ἐκδηλώσεων. «Τί ἐχρειάζοντο αὐτά; Ἐξηκολούθει νά λέγη ἐπ' ἀρκετάς ἡμέρας. Καθώς λέγει ὁ Παῦλος, ὅ,τι καί ἄν κάμωμεν, εἴμεθα ἀχρεῖοι δοῦλοι. Καί ἐγώ εἶμαι ὁ μηδαμινώτερος ἀπό ὅλους. Τί ἐζήτει λοιπόν ἡ τόση παράταξις καί ὁ τόσος ἐνθουσιασμός; Ἕν μόνον καλόν ἠμπορεῖ νά προῆλθεν: ὅτι δηλαδή ἀπό τήν ἡμέραν ἐκείνην ἔχω μεγαλυτέραν τήν συναίσθησιν τῆς ἀναξιότητός μου. Καί στενάζω λέγων: ἀλλοίμονό σου, ταλαίπωρε Σάββα! οἱ ἄνθρωποι ἔχουν τήν καλωσύνην νά σέ τιμοῦν. Ἀλλά τί νά γείνης ἆρά γε ἐμπρός εἰς τό βῆμα τοῦ ἀπλανοῦς καί ἀδεκάστου Θεοῦ;»

Ἡ ἀποστολή τοῦ ὁσίου ἐπέτυχεν. Ὁ Ἰουστινιανός ἐχάρισε τούς φόρους εἰς τούς παθόντας χριστιανούς, διέταξε ν' ἀνοικοδομηθοῦν αὐτοκρατορικῇ δαπάνῃ οἱ κατεδαφισθέντες ναοί, κατήργησε, τιμωρῶν τούς ἐπαναστρατήσαντας καί κακουργήσαντας Σαμαρείτας, τάς συναγωγάς των καί τούς ἀπέκλεισεν ἀπό πᾶσαν δημοσίαν ὑπηρεσίαν.

Καί ὁ ἅγιος Σάββας δέν περιωρίσθη μόνον εἰς τήν ἐπιτυχίαν τῆς εἰδικῆς ἀποστολῆς του. Οἱ λόγοι του καί ἡ ὅλη του ἀξία διεθέρμαναν εἰς τόν Ἰουστινιανόν τόν εὐσεβῆ πόθον του νά ἐκδηλώση διά πολλῶν οἰκοδομῶν τήν εὐλάβειάν του πρός τούς ἁγίους Τόπους. Οὕτω ἐκτός τῆς ἀνοικοδομῆς τῶν ἐν Σαμαρείᾳ ναῶν, ἔκτισεν ἐν

Ἱεροσολύμοις α΄) μεγαλοπρεπέστατον ναόν τῆς Ὑπαπαντῆς· β΄) νοσοκομεῖον· γ΄) ξενῶνα διά τούς συρρέοντας προσκυνητάς· δ΄) μονήν τοῦ ἁγίου Θαλλελαίου· ε΄) μονήν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου. — Ὡσαύτως κατέστησε βασιλικωτέραν καί μεγαλοπρεπεστέραν τήν Λαύραν τοῦ ἁγίου Σάββα· ἀνήγειρε μοναστήριον τῆς ἁγίας Μαρίας ἐπί τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν, ξενῶνα διά τούς προσκυνητάς ἐν Ἱεριχοῦντι παρά τήν πηγήν τοῦ Ἐλισσαίου καί ναόν αὐτόθι ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου· ὡσαύτως ναόν ἄλλον ἐν Πτολεμαΐδι ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Σεργίου, μοναστήριον τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ Ἰορδάνου. Οὐδ' ἐλησμόνησε τήν Βηθλεέμ. Ἀνακαινίσας τά τείχη της, ἔκτισεν αὐτόθι καί μονήν τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννου, ἀνωκοδόμησε δέ καί τόν μέχρι τοῦδε ὑψούμενον αὐτόθι ναόν μετά πολλῆς τῆς λαμπρότητος.

Ὀλίγον ὕστερον μετά τήν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστροφήν κατελήφθη ὁ ὅσιος ὑπό ἀσθενείας ἐν τῇ Μονῇ του. Ὁ τότε Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Πέτρος, ἀποβλέπων καί εἰς τό βαθύτατον τοῦ ἀσθενοῦς γῆρας (ἦτο τότε ἐτῶν 94), τόν ἔλαβε διά πολλῆς παρακλήσεως εἰς τά Πατριαρχεῖα. Καί ἐκεῖ ὄχι μετά πολλάς ἡμέρας, ἀφοῦ ὑπέδειξε διάδοχόν του ἐν τῇ ἡγουμενίᾳ τῆς Λαύρας τόν Μελιτᾶν, παρηγορῶν αὐτόν καί ἀναπτερώνων τούς περί τήν

κλίνην του τεθλιμμένους καί δακρύοντας παρέδωκε τό πνεῦμά του πρός τόν Κύριον τήν 5ην Δεκεμβρίου τοῦ 532.

Ἡ κηδεία Σάββα τοῦ ἡγιασμένου ἐτελέσθη μετά πάσης μεγαλοπρεπείας. Παρέστη αὐτῆς ὁ Πατριάρχης μετά τῶν ἀρχιερέων πάντων καί τοῦ λοιποῦ κλήρου, προσῆλθαν δέ πολλαχόθεν καί μοναχοί πολυάριθμοι, καί συνέρρευσαν μυριάδες λαοῦ.

Καί ἤδη ἀξίζει νά εἴπωμεν ὀλίγα περί τῆς περιφήμου Λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα, τῆς ὁποίας ἡ ἱστορία συμπληρώνει τόν βίον τοῦ μεγάλου της ἱδρυτοῦ. Ἀναχωρῶν τίς ἐξ Ἱερουσαλήμ διά τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων ἐκ τοῦ χωρίου Γεθσημανῆ, μετά τρίωρον πρός τά νοτιοανατολικά πορείαν, φθάνει εἰς φάραγγα βαθυτάτην. Ὁρίζεται αὕτη εἰς ἑκάτερα τά μέρη ἀπό ὑψηλοτάτας καί ἀποκρήμνους πλευρᾶς, ὀνομάζεται δέ ὑπό τῶν Ἀράβων Βάδη ἐν Νάρ, ἤτοι πύρινος χείμαρρος, διά τόν σφοδρότατον καύσωνα, ὅστις αὐτόθι ἐπικρατεῖ. Προχωροῦντες ἕως ἕν τέταρτον τῆς ὥρας, μετά τόν τροῦλλον τῆς Ἐκκλησίας, βλέπομεν τόν λεγόμενον πύργον τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἔπειτα δέ τά τείχη τῆς Λαύρας μέ δύο σιδηρᾶς πύλας. Εἰσερχόμενοι διά τῆς ἑτέρας ἐξ αὐτῶν, διερχόμενοι δ' ἀκόμη διά δύο ἄλλων πυλῶν, σιδηρῶν ὡσαύτων, εἴμεθα εἰς τόν νάρθηκα τοῦ μεγάλου ναοῦ τῆς Λαύρας. Ἐντός τοῦ περι-

καλλοῦς τούτου ναοῦ ὑπάρχει ἀρχαιοτάτη εἰκών τοῦ ἁγίου, ἀπέναντι δέ τῆς Ἐκκλησίας, καί πρός τά δυτικά αὐτῆς, εἶνε ὁ τάφος του μέ μικρόν τροῦλλον ἄνωθεν καί περικεκαλυμμένος μέ μάρμαρα λευκά καί πορφυρᾶ. Πρός τά νότια τῆς Λαύρας, ἐπάνω εἰς ὑψηλούς καί ἀποκρήμνους βράχους, ὑπάρχει σπήλαιον, τό ὁποῖον ἐχρησίμευσεν ἐπί πλεῖστα ἔτη ὡς κατοικία τοῦ ὁσίου Σάββα· πρός δέ τήν βόρειον ἄκραν θάλλει ἀρχαιότατος φοῖνιξ, τόν ὁποῖον, κατά τήν παράδοσιν, ἐφύτευσαν αὐταί αἱ χεῖρες τοῦ ἁγίου.

Κάτωθι τῆς Λαύρας, εἰς τά βάθη τῆς φάραγγος, εὑρίσκεται τό ἁγίασμα τοῦ ἁγίου, τό ὁποῖον, κατά τόν βιογράφον του, ἐπήγασεν ἐκ τῆς πέτρας διά προσευχῆς του. Εἰς τήν πρός βορρᾶν τῆς Λαύρας ὄχθην τοῦ χειμάρρου εἶνε τό κελλίον τῆς μητρός τοῦ ἁγίου, ἔνθα κατώκησεν ἐκείνη, ἄν καί γραῖα, ὅτε ἦλθε πρός τόν υἱόν της, ἐπειδή, κατά τόν διέποντα τήν Μονήν νόμον, δέν ἐπετρέπετο ἡ εἰς αὐτήν εἴσοδος γυναικῶν. Περαιτέρω ἄρχεται ὁδός, ἡ ὁποία ἐκτείνεται πρός ἀνατολάς καί τελειώνει εἰς τήν νεκράν θάλασσαν. Δεξιά δέ τῆς ὁδοῦ ταύτης προβάλλει ὑψηλός λόφος μέ ἐρείπια μοναστηρίου, ὀνομαζόμενος *βουνός τῆς Παναγίας*. Ἐξ αὐτοῦ διακρίνονται ὁ Ἰορδάνης ποταμός καί ἡ Νεκρά θάλασσα· ἐδῶ δέ κατά πρῶτον κατώκησεν ὁ ἅγιος καί εἶδεν ἐν ὁράσει τήν Θεοτόκον, ἡ ὁποία

τοῦ ἔδειξε τόν χείμαρρον καί τό σπήλαιον, ὅπου ἀκολούθως ἔκτισε τήν Λαύραν.

Ἡ θεμελίωσις αὐτῆς ὑπό τοῦ ἁγίου ἔγινε τῷ 502. Μετά 27 δέ ἔτη τό πενιχρόν οἰκοδόμημα, τό συγκείμενον ἔκ τινων κελλίων καί ταπεινῆς ἐκκλησίας, κειμένης ἐντός μεγάλου σπηλαίου, ἀνωκοδομήθη περίλαμπρος ὑπό τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ. Ἡ Λαύρα αὕτη, κατά τήν ἀκμήν της, ἐμπεριεῖχεν ὑπέρ τάς πέντε χιλιάδας μοναχῶν, παρεκτός ἐκείνων, πού ἠσκήτευαν εἰς τά πέριξ σπήλαια.

Δυτικά τῆς Λαύρας, ἄνωθι τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου, εἶνε τό παρεκκλήσιον τοῦ μεγίστου δογματικοῦ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, τοῦ κλεινοῦ προμάχου τῆς τιμητικῆς προσκυνήσεως τῶν ἁγίων εἰκόνων καί σοφοῦ συγγραφέως τῆς Πηγῆς Γνώσεως Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Εὑρίσκεται ἀκριβῶς ἔνθα ἔκειτο τό κελλίον του ἄλλοτε καί ἐμελουργοῦντο τά ἀθάνατα θρησκευτικά του ἄσματα· κάτωθι δέ κεῖται ὁ τάφος του.

Τό λείψανον Σάββα τοῦ ἡγιασμένου ἔλαβον οἱ Φράγκοι, καί μετεφέρθη στήν Βενετία. Τό 1965 παρεδόθη ἀπό τούς Δυτικούς καί ἐπεστράφη εἰς τήν ὁμώνυμον Ἱεράν Μονήν εἰς τήν ὁποίαν καί μέχρι σήμερον εὑρίσκεται πρός ἁγιασμόν τῶν πιστῶν.

Ἀπολυτίκιον

Ἦχος α΄. Τῆς ἐρήμου πολίτης.

Τῶν ὁσίων ἀκρότης καὶ ἀγγέλοις ἐφάμιλλος ὡς γὰρ ἡγιασμένος ἐδείχθης ἐκ παιδός, Σάββα ὅσιε. Οὐράνιον γὰρ βίον ἀπελθῶν, πρὸς ἔνθεον ζωὴν χειραγωγεῖς διὰ λόγου τε καὶ πράξεως ἀληθοῦς, τοὺς πίστει ἐκβοῶντας σοι. Δόξα τῷ δεδοκότι σοι ἰσχύν, δόξα τῷ σὲ στεφανώσαντι, δόξα τῷ ἐνεργοῦντι διὰ σοῦ πᾶσιν ἰάματα.

Κοντάκιον

Ἦχος πλ. δ΄. Τῇ ὑπερμάχῳ.

Ὡς ἀπὸ βρέφους τῷ Θεῷ θυσία ἄμωμος, προσενεχθεὶς δι᾽ ἀρετῆς, Σάββα μακάριε, τῷ σὲ πρὶν γεννηθῆναι ἐπισταμένῳ· ἐχρημάτισας Ὁσίων ἐγκαλλώπισμα, πολιστής τε τῆς ἐρήμου ἀξιέπαινος· διὸ κράζω σοι, Χαίροις Πάτερ ἀοίδιμε.

Μεγαλυνάριον

Ὤφθης ὑποτύπωσις καὶ κανών, θεοφόρε Σάββα, ὡς τοῦ Πνεύματος θησαυρός, Ὁσίων Πατέρων, ῥυθμίζων καὶ ἰθύνων, πρὸς κλῆρον ἀφθαρσίας τοὺς πειθομένους σοι.

